

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Vita, Et Gestis S. Francisci Xaverii È Societate Iesv Indiarvm Apostoli Libri Qvatvor

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1666

31. Disturbatur consilium infelici casu volubile.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10854

ninò septem, sed vetustate hiantia, & igni quàm mari aptiora. Acci-
tur tamen Odoardus Barretus Classis regie procurator, iubetur eas
naues sarcire, reficere, munire, ad prælium expedire; at is iurat sibi
& stupam, & telam & clauos, & omnia deesse, quæ contestatio, res-
ponfionem omnem eripuit reliquis, concidebátque totum negotium,
cùm inter alios nobiles, septem circa se conspicatus Xauerius, præfe-
ctos, & dominos nauium, ardore insolito prensare, amplecti, ro-
gare seorsim singulos, singulis nauium instaurandis adiicerent ani-
mum; suam cuique illorum assignare, tua hæc erit, inquiens, & hæc
tua, aliaque deniceps aliis, nec fuit qui sancto, seu Deo potiùs per
eum suadenti negare aliquid sustineret; ità suum quisque nauigium
centenis operis diebus haud plus quinque restituunt, & quique na-
ues, cum parua celoce, ad certamen, & mare, probè instructas repræ-
sentant. Centum octoginta ex omni militum numero mente manùque
promptos secernit Mellus, quos octo attribuit ducibus: classi Franciscum
Dezam cognatum præficit. Restabat quid Xauerio agendum; Fixum
enim sibi profitebatur eum classe exire, quo eius consilio erectus miles
certam augurabatur victoriam, cùm ignorare vix posset, aduersus Bada-
gas illum pro exercitu integro fuisse: Sed obstabant ciues tantoperè, vt
secessionem minarentur in alias oras, vrbe direptioni hostium derelicta,
si eam deseruisset sanctus pater. Post multam itaque altercationem, Ma-
lacæ adiudicatus est, hæeret illic futurus auxilio ciuibus suâ præfentiâ;
suis verò ad Deum precibus vires pugnantibus additurus. Affatus est
milites pridie quàm portu soluerent, de gloriâ quam Deo partum ibant,
de præmio quo erant vtrique decorandi, seu mortem oppeterent, seu
vitâ superstitè pugnassent; dixitque tam scitè ac fortiter ad mouendos
Christianæ laudis, & militaris gloriæ spiritus, vt omnes subito magni
animi impetu, iunctisque vocibus nobile iurarent, pulchrùmque iufu-
randum ad vltimam vsque sui sanguinis stillam pugnuros. Quæ gene-
rositas religiosi consensus Xauerio, Prætori, & ciuibus multas præ gau-
dio lachrymas exciuit.

31. Verùm enim verò breuis hæc ostentatio roboris, & alacritatis, in
mærorem, & pusillitatem mox desciiuit. Adeò pronum, & volubile est
in opposita vulgus, & momentis leuissimis in contraria inclinant, quos
magis impetus quàm ratio incitat. In procinctu stabat, paruus sed ani-
mosus exercitus, effusum in litus populum salutabat, ex B. Deiparæ de
monte Xauerius poscebat à Deo victoriam, cum remorum tractu vix
decimo velut primâ in acie immissa in mare Dezæ Prætoris, & vento, &
scopulis intacta, solutis compagibus profundo sorbetur. Hinc nauatarum
tristis & miserabilior ciuium, diuerso ex dolore, sed vna ex naufragan-
tium simul animorum abiectio clamor. Ad opem accurritur, subdu-
cuntur demersi, nemo in fundo hæret. Inde philosopha plebs; ariolari
pro suo ingenio; notare factum ex euentu, stoliditatem suam arguere,
quòd se tam facilem P. Francisco, & Mello præbuisset, qui fortè magis

O 3 confidentes

31
Disturbatur
consilium in-
felici casu
volubile.

confidentes essent, quàm benè consulti. Sperandum, quis neget? confidenter, cito; audendum fortiter; pulcrum dictu, & factu; at enim rei & privatae damno, & publicae, temerè susceptis; nec Deum, nec virtutem fauere: nempe octo attritas nauticulas aduersus sexaginta, incustoditam urbem, arcem milite vacuam! hunc in quo tota spes exiguum numerum bellatorum, auferat praelij fortuna in hostem iam prona; quis aggressionem alteram repellat? quis hostem ad muros excipiat? grates Deo immensa quod opus miraculo cum esset, ad detergendam caecitatem, opportunè id nobis indulserit. Nam quis praeter Deum nauim illam Praetoriam, & omnium optimam, dissipatam in portu depressisset? ut intelligerent caeteras tormenta hostium minimè laturas, quae nec essent ferendis vectoribus aequales? pergant certè Acenni nosque obsideant; abundè fuerit pro muris stare, nosque illis tueri. Ut quid tantoperè mori velle, & à quibus necemur quaerere? Ibant quaerimoniae in seditio-nem, & Mellus in turba malè comparatus, mittit qui cursu Xauerium moneat, adesset quanto cyùs ad sedandos hos motus: offendit nuncios sacram manibus hostiam tenentem, nec sustinuit vterius quàm ut eam sumpsisset, sed accedenti tunc, manu Xauerius innuit, tantisper expectaret. Iam enim ex Deo iacturam Praetoriae cognorat, foreque praeterea, multis ut ipsi preceationibus, ærumnis, & lacrimis expeditio illa staret. Sacro statim ornatu deposito, priusquam ex nuncio aliquid audisset; Rediis ad herum, ait, eique hoc à me dicito, nè animo angatur. Deum suà ope consilis minimè deesse; ac tùm quidem maiori, cum res videntur profligatissimae; quibus ad Mellum remissis coram virginis matris effigie perstitit largè flens, & orans, auditusque est hæc verba precando rumpere. *Christe mi Iesu! & Domine, amor cordis mei, flecte in me propitios oculos, tuque o virgo id mihi exora. Tua etiam Christe beata vulnera intueri, in iis cernes, quantum nobis debere dignatus sit Deus. Et nunc Deus & domine! poscere ab tuâ clementiâ quid possum, in solatium calamitatis meae, ac fratrum meorum? quod à te, certè oppugnerato, certè misericordiam omnium patre, ac Domino negari valeat? sic precatus in arcem descendit, vbi Mellus occurrens, & vultu verbisque dolorem querulum haud satis dissimulans, expostulauit eius causâ, se malè per ora populi traduci: at improbauit Xauerius quod tanta leuitate, fortis animi gradu, de oque consili moueretur; illinc simul ad mare veniunt, ex quo nauis soluta armamenta, & tormenta bellica ducebantur: allocutione, qualem poterant ferre tam desperatae res, multis persuasit sperare meliora; sed vincebat desperantium numerus; Ergo Mellus opinionem culpae defugiens, & quocumque res caderet, eam quantum ad se spectabat probaturus, publicae consultationis permitteudam suffragiis censuit: cogitur magistratus militaris, civilis, & quotquot praeter hos adesse libuit; rogantur sententiam, ac civilis quidem, communi omnium ciuium consensu statim negat in eo pergendum vterius, cuius tam infausta fuissent omina; exitus infelicitatem, nimis certò ex tam*

seuis iniitiis conici; nec prudens esse, neque Christianum tam dispari praelio illorum vitam committere, ex quibus & vita ciuium, & conseruatio ciuitatis, totaque ditio penderet.

32. Quae dum ciues contendunt, supplex tacite à Deo contendebat Xauerius, vt milites doceret, melius sentire; fixisque in illos oculis, nutu vario incendebat, caelum, deumque identidem indicans cui Sacrameutum nobile dixissent. Id si fortiter tenerent, nihil esse quod sibi metuerent, habituros tutum in Deo praesidium: quare fuit omnium vna vox, idemque animus qui pridie fuerat, perinde vt nihil tristius accidisset, se non regi modo stipendiis; sed iurando Christi nomine auctoratos nunquam commissuros vt ab datâ fide recederent; ituros audenter, & pugnuros ad vsque supremum habitum, sperare tamen victoriam eius auxilio cuius gloriae arma, & sanguinem vouerent. Quid enim tunc grauius quam heri timendum; idem qui pridie numerus; nauis vnâ, sed nec milite vno minor. Imò verò infert Xauerius (sed eâ vi quâ cum diuinitus agebatur) nè deceat quidem ea numero nauis, vosque numero plures futuri estis, & hoc vobis disertè denuntio, naues adfore duas amissâ meliores, & huc missâ à Deo iam properant vt vos doceant spei vestrae vbi tuto figenda sit anchora, & priusquam sol occidat vobis spectantibus aderunt. Ex his varium vtrimque partium, & obscurum murmur, alij animis paulo æquiores; alij non absque aliquo pudore; suspensi omnes domum se referunt: ante tamen Baltasar Ribera scriba consilij publici, aduersantes pugnae sententias auctoritate publicâ consignauit, pro cassis habendas, si de nauibus duabus, vaticinium viri sancti dies nondum extinctus reipsâ confirmasset. Mellus duces in arcem, secum ad prandium deduxit ad S. Mariae de monte vir sanctus reuertit oraturus. Mare interea ex editioribus speculis qui explorent mittuntur, multus de nauigiis duobus vrbe tota sermo, magna expectatio, frequens de fenestris, & littore prospectus, aduentarent necne; vera an euanida Xauerij promissa? cum ecce tibi hora ante solis occubitum vna, ex monte B. Deiparae, vbi precando instabat Xauerius, datur signum vela duo latina ad Septentrionem consurgere, scapham Mellus exploratoriam destinat reportaturam, cuiusmodi forent, & cijares eae naues. Erat verò Iacobi Soaris altera, altera Baltazaris ipsius filij, mercibus onustae, cum Lusitanis militibus praesidiariis sexaginta. Pegu regnum petebant; mari alto inuictae Malacam vitabant, vt anchorarium & portorium vitarent. Incredibile est quantâ urbem latitiâ, licet adhuc remotâ impleuerint, quot inde Xauerio gratulationes, & amplexus.

33. Tunc enim denique, meticulosi primùm, atque incredulis animus in pectus rediit, persuasumque Dei nutu rem geri, nec ab se Xauerium, sed instinctu maiori victoriam spondere. Sed erant eae naues classi adiungendae, & hoc sibi deposcit vir sanctus, duces earum adit, narrat exercitum ignominiosè à barbaris prouocatum, expiandam iusto praelio

32
Restituitur
ejus precibus,
suafu &
vaticinio.

33
Vaticinium
impletur.